

FIȘA DISCIPLINEI

Istoria literaturii maghiare. Evul mediu și renașterea; Filologie (în limba maghiară)

Anul universitar 2024/2025

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	Facultatea de Litere
1.3. Departamentul	Literatură maghiară
1.4. Domeniul de studii	Limbă și literatură
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ (în limba maghiară) B
1.7. Forma de învățământ	Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Istoria literaturii maghiare. Evul mediu și renașterea; Filologie (în limba maghiară)				Codul disciplinei	LLM1261
2.2. Titularul activităților de curs			Lect. dr. Farmati Anna				
2.3. Titularul activităților de seminar			Prof. dr. Gábor Csilla, Lect. dr. Farmati Anna				
2.4. Anul de studiu	I	2.5. Semestrul	I	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	DS Obligatoriu

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					30
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					30
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					0
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				84	
3.8. Total ore pe semestru				126	
3.9. Numărul de credite				5	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	Competențe de bază în înțelegerea și analiza textelor; competențe digitale

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Proiector, calculator, boxe pentru materiale audio, xerocopii
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Proiector, calculator, boxe pentru materiale audio, xerocopii

6.1. Competențele specifice acumulate¹

Competențe profesionale/esențiale	<p>C4.2 Explicarea formelor de evoluție a literaturii materne (epoci, curente, genuri etc.) și interpretarea fenomenului literar în context istoric și cultural. Explicarea unor concepte cheie în înțelegerea literaturii materne, precum și interpretarea textului folcloric</p> <p>C4.2 Relaționarea textelor și contextelor diverse, operarea cu tehnicile de analiză textuală. Abordarea din diverse perspective interpretative a unui text literar precum și aplicarea conceptelor și metodelor etnologiei și antropologiei culturale în investigarea fenomenelor de cultura populară.</p> <p>C4.2 Interpretarea și evaluarea critică a fenomenului literar al culturii materne și al culturii populare corespunzătoare, în contexte diferite.</p> <p>Formularea, în cadrul unor proiecte profesionale, a unui punct de vedere profesional, asupra fenomenului literar, pornind de la pozițiile exprimate în textele de critică și istorie literară precum și asupra textelor folclorice, pornind de la bibliografia de specialitate.</p> <p>Elaborarea unui discurs oral/scris complex, bogat lexical și sintactic, articulat precis din punct de vedere logic pe o temă de istoria literaturii materne sau folclor</p>
Competențe transversale	<p>CT2 Relaționarea în echipă; comunicarea interpersonală și asumarea de roluri specifice.</p> <p>CT3 Organizarea unui proiect individual de formare continuă; îndeplinirea obiectivelor de formare prin activități de informare, prin proiecte în echipă și prin participarea la programe instituționale de dezvoltare personală și profesională.</p>

6.2. Rezultatele învățării

Cunoștințe	Studentul va fi familiarizat cu fenomenele literare, autorii, textele, contextele și metodele de abordare prezentate în cursuri.
------------	--

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Aptitudini	Studentul va fi capabil să găsească mijloacele de înțelegere și interpretare a unui text medieval (contextul istorico-cultural, elemente de limbă veche, luarea în considerare a trăsăturilor specifice ale compoziției textuale medievale etc.). Va fi capabil să recunoască motivele și elementele de genuri literare medievale în literatura perioadelor ulterioare.
Responsabilități și autonomie	Studentul este capabil să lucreze independent cu un text medieval sau umanist în limba maghiară: el/ea poate identifica genul acestuia, să găsească sursa și circumstanțele de utilizare în edițiile critice și să scrie o analiză a acestuia. Poate să infirme concepții greșite și stereotipuri despre cultura medievală. el cunoaște: ...

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<ul style="list-style-type: none"> - familiarizarea cu cercetarea medievală și renașcentistă de bază, orientarea în bibliografia și metodele de cercetare ale studiilor de epocă, dezvoltarea unei înțelegeri nuanțate a perioadei - interpretarea formelor literare (perioade, curente, tipuri de texte) și a contextelor acestora - cunoașterea textelor medievale, însușirea și aplicarea conceptelor codicologice de bază - introducere în orientarea științifică și metodologia cercetării. Prelegerea are un caracter practic și, prin urmare, prezența este obligatorie.
7.2 Obiectivele specifice	- aplicarea metodelor învățate prin analiza independentă

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
Introducere - istoricitatea literaturii. Literatra in Evul Mediu.	Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	De asemenea, ar trebui să se ia timp pentru a explica metodele de lucru.
A citi sau a nu citi? Cultura lecturii în Evul Mediu. Lectura și ascultarea.	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	Instrumente suplimentare, în special pentru înregistrare și feedback. mentimeter, padlet etc.
Frumusețe - artă? Ce era considerat frumos și artistic în Evul Mediu? Care era sistemul teoretic al artei?	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem
Ce ar fi putut influența crearea de texte? Scrierea istorică?	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

Cum reflectă textele medievale valorile politice și luptele pentru putere? În latină? În limba maghiară?	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem
Dileme lingvistice în Evul Mediu. Care este rolul limbii materne în viața individului și a societății?	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem
„Producători locali” - nevoi locale și literatură universală	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem
Moda (politică) pentru exemple de viață și idealuri - popularitatea hagiografiei. Legenda medievală	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem
Timp și comunitate. Cântecele mimnus ca text care reglează timpul și conștiința. Tipuri și forme, variații	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem
Genuri de predare-învățare: noul tip de sermo, tratatul	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem
Feminine și literatura în Evul Mediu? Sacralitatea femeii, misticismul	Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem
Ceea ce nu este, dar ar putea fi: ce lipsește din Evul Mediu maghiar? Fragmente, texte diparute	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	O privire asupra operelor medievale ale literaturii europene. Idem
Nevoia de schimbare: erasmistii umaniști maghiari	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	Atragerea atenției asupra schimbării în colecția de texte.
Despre accesibilitatea poeziei lui Janus Pannonius	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem
Rivalitățile „nobilis ingenio”: panegirice	Prezi. Explicații, comparații, ilustrații, narațiune, descriere, observații.	idem

Bibliográfia

- Szili József: Az irodalomfogalmak rendszere, Bp., 1993.
- Klaniczay Gábor (szerk.): Európa ezer éve. A középkor, Bp., 2004, I., 12–24, 117–132, 313–323, II, 9–22.
- Bartók Zsófia Ágnes – Horváth Balázs szerk. Írások a Pray-kódexről, Argumentum, Budapest, 2019, 7-17., 65-74.
- A Pray-kódex: <https://www.youtube.com/watch?v=XrfrmQPhxdU>
- Redl Károly (szerk.): Az égi és a földi szépről, Bp., 1988.
- Umberto Eco: Művészet és szépség a középkorban, Bp., 2002.
- Nemerényi Előd: Latin Szentírás-magyarázat: 11. század: Szent Gellért: Deliberatio = A magyar irodalom története I, szerk. Jankovits László, Orlovsky Géza, Bp., 2007, 49–58.

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

- Horváth Gábor: Anonymus feledésbe merül. P-nek mondott mester gestája, kora és Pusztaszer, Gerhardus Kiadó, Szeged, 2020
- Kristó Gyula: Magyar historiográfia I. Történetírás a középkori Magyarországon, Bp., 2002, 41–88.
- Peter Brown: A szentkultusz kialakulása és szerepe a latin kereszténységben, Bp., 1993.
- Klaniczay Tibor – Klaniczay Gábor: Szent Margit legendái és stigmái, Bp., 1994.
- Klaniczay Gábor: Az uralkodók szentsége a középkorban, Bp., 2000.
- Szunyog X. Ferenc: A szent zsoltosma, Bp., 1941. (internetes változat: www.ppek.hu)
- Madas Edit: Középkori prédikációirodalmunk történetéből: A kezdetektől a XIV. század elejéig, Debrecen, 2002.
- Lázcs Sándor: Apácaműveltség Magyarországon a XV–XVII. század fordulóján Az anyanyelvű irodalom kezdetei, Balassi Kiadó, Budapest, 2016
- Lázcs Sándor: Szerzetesek vetélkedése. Fordítások és átdolgozások a XVI. századeleji kódexeinkben, Balassi Kiadó, Budapest, 2023
- Bartók Zsófia Ágnes: Egyházi férfiak magyar nyelvű szövegei – A Pray-kódextől az Érdy-kódexig, Argumentum, Budapest, 2021
- Tarnai Andor: „A magyar nyelvet írni kezdik”: Irodalmi gondolkodás a középkori Magyarországon, Bp., 1984.
- Balázs János: Hermész nyomában, Budapest, 1987.
- Tarnóc Márton: Mátyás király és a magyarországi reneszánsz, Bp., 1994.

Jankovits László: Accessus ad Janum: A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében, Bp., 2002.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Introducere – organizarea grupului. Manuscrise medievale – codicele medievale maghiare: exerciții de citirea și interpretarea unor texte vechi (fragmente din Codexul din Debrețin și din Codexul Sándor)	explicații conversație discuție colectivă lectură	Prezentarea volumelor din seria Codexurilor maghiare vechi, fotocopii și proiecții pentru lectură și transcriere.
2. Întemeierea statului maghiar și a culturii literare – portretul Sfântului Ștefan Rege al Ungariei în texte de diferite genuri literare medievale.	prezentare, explicații, discuție colectivă, lectură, interpretare de texte, problematizare	Pentru a afla despre ediția faximilie a Codexului Ernst. Inclusiv textul latin.
3. Personajul Sfintei Margarete de Árpádház în literatura maghiară medievală (legendă, imnuri) – valori, criteriile sfințeniei, motive hagiografice	prezentare, explicații, discuție colectivă, lectură, problematizare	Poate fi completată cu o paralelă la cântecul în versuri și/sau la legenda Guarini.
4. Prima poezie în limba maghiară (<i>Őmagyar Mária-siralom</i>) în oglinda culturii europene și maghiare – comentariul textului	prezentare, explicații, comparație, discuție colectivă	Utilizarea materialului sonor.
5. <i>Sermo</i> -ul scolastic în practica retorică din Ungaria medievală – interpretări de texte (predicile lui Temesvári Pelbárt)	prezentare, explicații, analiză structurală, discuție colectivă	
6. Povestire și spiritualitate, pilde și mistică: lumea de dincolo. Karthausi Névtelen: <i>Exemplum mirabile. Csodálatos példa az ifjúról, aki a paradicsomban járt</i>	prezentare, explicații, analiză structurală, discuție colectivă	
7. Poezia și filozofia umanistă. Janus Pannonius: <i>Ad animam suam</i> .	prezentare, explicații, analiză structurală, discuție colectivă	

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

Bibliografie

- **A középkori kódexekről:** Madas Edit, *Írás, könyv és könyvhasználat a középkori Magyarországon (1000–1526)* = Madas Edit–Monok István, *A könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1800-ig*, Bp., 2003, 11–88. Csapodi Csaba – Tóth András – Vértessy Miklós, *Magyar könyvtártörténet*, 1987.
- **Állandóan használható honlap:** <http://nyelvemlekek.oszk.hu>
- Thoroczkay Gábor: Szent István legendái a 19–20. századi tudományos kutatások fényében = Ernst-kódex. Tanulmánykötet, Országos Széchényi Könyvtár – Pannonhalmi Főapátság, Budapest – Pannonhalma, 2016, 51 – 82.
- Klaniczay Gábor: Az uralkodók szentsége a középkorban. Magyar dinasztikus szentkultuszok és európai modellek, Balassi Kiadó, Budapest, 2000, 108–133.
- Legende – a Historisches Wörterbuch der Rhetorik címszava. Vagy a MAMÜL-szócikk
- Havas László: *A Szent István-i Intelmekről a II. Rákóczi Ferenc-féle Tractatus de potestate-ig* = Havas László és Tegye Imre szerk. *Classica Medievalia Neolatina V*, Debrecen, 2010, 25–34.
- Dobszay László: Az ország patrónusainak liturgikus tisztelete a középkori zsolozsmában = A magyar szentek tisztelete és ereklyéi. (Szerk. Cséfalvy Pál és Kontsek Ildikó). Esztergom, Keresztény Múzeum, 2000, 96–106.
- Martinkó András: Az Ómagyar Mária-siralom hazai és európai tükrében, Bp., 1988.
- Vizkelety András: A Leuveni-kódex és az Árpád-kori prédikációirodalom = Gábor Csilla (szerk.), *Mindennemű dolgok változása. Hagyományok, források, távlatok*, Kolozsvár, 2004, 11–24.
- Babits Mihály (ford., kísérő tanulmány): *Amor sanctus*, Kolozsvár, 1996.
- Gábor Csilla: Az alter Orpheus himnuszai a szent keresztről = Uő., *Laus et polemia. Magasztalás és vetekedés középkor- és kora újkor szövegtípusokban*, Debrecen-Kolozsvár, 2015, 13–29.
- Hymne – a Historisches Wörterbuch der Rhetorik címszava, magyar fordítás: Lk.k.t. 2001/5, 63–68.
- Szovák Kornél: Szent László alakja a korai elbeszélő forrásokban (A László-legenda és a Képes Krónika 139. fejezete forrásproblémái). *Századok*, 134. (2000) 117–145.
- V. Kovács Sándor: *Temesvári Pelbárt és a skolasztika bomlása* = Uő., *Eszmetörténet és régi magyar irodalom*, Bp., 1987, 185–226. Tarnai Andor, „*A magyar nyelvet írni kezdik*”. *Irodalmi gondolkodás a középkori Magyarországon*, Bp., 1984, 257–266.
- Madas Edit: *Középkori prédikációirodalmunk történetéből. A kezdetektől a XIV. század elejéig*, Debrecen, 2002.
- Kelemen János: Az allegória poétikája = Uő. *A Szentlélek poétája*, Kávé Kiadó, Budapest, 28 – 38.
- Umberto Eco: Szimbólum és allegória = Uő. *Művészet és szépség a középkori esztétikában*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2007, 104 – 148.
- Madas Edit: „Ne kíméld a béka szalonnát!” – irodalmi körkép a késő középkorból – az ájtatossági irodalomtól a tojásos térszta receptjéig; előadás *Könyvtárlat II./1.* 2012-09-27
- Bodó Márta: Egyház és színház. A liturgikus dráma és misztériumjáték drámaelméleti alapjai. Verbum. Kiadó, Kolozsvár, 2012
- Dömötör Adrienne: Három körösztény leány. Az első magyar nyelvű dráma, Balassi Kiadó, Budapest, 2018
- Ács Pál: A magyar irodalmi nyelv két elmélete: az erasmista és a Balassi-követő; Erasmus és a 16. századi értelmiség = „Az idő ósága”: Történetiség és történetiszemlélet a régi magyar irodalomban, Budapest, Osiris, 2001, 13–31., 105–110.
- Jankovits László: Accessus ad Janum. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében, Bp., 2002 http://www.januspannonius.hu/html/jp_eloszo.htm
- Szentmártoni Szabó Géza: Parthenope veszedelme. **Újdonságok a Janus Pannonius-filológia köréből. Cédrus Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó, Budapest, 2010**
- Dalloul Zaynab: Adalékok Janus Pannonius dicsőítőműveinek értelmezéséhez* Kommentár helyett (az MTAK repozitóriumában elhelyezett kutatási beszámoló, 2018)
-

Lista textelor pentru proba de recunoașterea textelor la examen :

Szöveggyűjtemény a régi magyar irodalom történetéhez. Középkor, szerk. Madas Edit, Bp., 1992.

I. Evul mediu

Textele medievale se găsesc și pe internet (Culegerea de texte redactată de către Madas Edit) Se poate folosi și culegerea:
A magyar középkor irodalma, Bp., 1984

- Halotti Beszéd
- Ómagyar Mária-síralom
- Szent István király intelmei Imre herceghez
- Szent István király három legendája és Intelmei
- Szent László király legendája
- Szent Margit legendája, 1510
- Szent Ferenc legendája (részletek; Jókai kódex, 1440 körül)
- Barlám és Jozafát legendája (Kazinczy-kódex)
- Anonymus: Gesta Hungarorum
- Képes Krónika – részletek a szöveggyűjteményből és/vagy a Magyar krónikák és legendák kötetből, szerk. Gábor Csilla (a Szent László királyról szóló részek)
- Rogerius Mester: Carmen miserabile (Siralmas Éneke)
- Himnuszok és verses zsoltosmák: magyar szentek himnuszai, szekvenciái
- Egyéb zsoltosma-himnuszok (*Húgyak felséges szerzője, Jöjj nemzeteknek váltója, Király zászlói terjednek, Idvezlégy tengernek húgya stb.*)
- Vásárhelyi András éneke (Angyéloknak nagyságos asszonya...)
- Szent László ének
- Pécsi egyetemi beszédek. Szent István királyról
- Temesvári Pelbárt: A Boldogságos Szűz Mária csillagkoronája: Előszó; Nagycsütörtöki beszéd (vagy más prédikáció)
- A tolvaj megtérése: a bűnbánat (Példák könyve)
- Philibertus látomása. Test és lélek vetélkedése (Nádor-kódex)
- Haláltánc (Példák könyve)
- Karthauzi Névtelen: Prológus; Exemplum mirabilie (Érdy kódex)
- A mennyei zenekar (Sándor-kódex)
- Apáti Ferenc: Cantilénája
- Rigmusok (Virágének-töredék, ráolvasás)

II. Renaștere și umanism

(Culegere similară de texte: a Janus Pannonius. Magyarországi humanisták Bp., 1982)

- Pesti Mizsér Gábor: Esopus fabulái (részletek)
- Sylvester János: Új testamentum. Előszó
- Kecskeméti Végh Mihály: 55. zsoltár
- Jacobus Piso: Mátyás király sírfelirata; Erasmusnak
- Oláh Miklós: Rotterdami Erasmus sírfelirata
- Vitáz János Leveleskönyvéből: Ivanich Pál előszava Pál főesperesnek
- Janus Pannonius versei (beleértve a certameneket és az epikus költészetet is)

- Három választott kódex ismerete a nyelvemlekek.hu vagy a „Látjátok feleim...” c. kiadvány alapján (elnevezés, keletkezési körülmények, tartalom, fizikai jellemzők...)
több magyar nyelven írt legenda vagy dramatikus szöveg, töredék ismerete (pl. Alexandriai Szent Katalin legendája, Három körösztén leány története, Soproni virágének, Szabács viadala stb.)

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

În conformitate cu standardele ARACIS, departamentul are o colaborare continuă cu reprezentanții mediului socio-economic și profesional, mai ales cu Inspectoratul Școlar Județean.

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă						

Data completării:
26.01.2025

Semnătura titularului de curs

Farmati Anna

Semnătura titularului de seminar

Farmati Anna
Gábor Csilla

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

Data avizării în departament:
30.01.2025

Semnătura directorului de departament

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului